

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Задорожний З.-М. В.

« 24 » вересня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«НОВІТНЯ ПАРАДИГМА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ»

рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)

галузь знань - 07 Управління та адміністрування

спеціальність - 072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-наукова програма - Фінанси, банківська справа та страхування

Тернопіль - ТНЕУ
2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "НОВІТНЯ ПАРАДИГМА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ"

1. Опис дисципліни "НОВІТНЯ ПАРАДИГМА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ"

Дисципліна – Новітня парадигма політики	Новітня фіскальної	Галузь знань, напрям підготовки, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5		Галузь знань 07 „Управління адміністрування”	Дисципліна циклу професійної підготовки
Кількість залікових модулів - 4		Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Денна форма: Рік підготовки — 1 Семестр – 2 Заочна форма: Рік підготовки — 1 Семестр – 2
Кількість змістових модулів - 2		Рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)	Лекції: Денна форма – 30 год; Заочна форма – 16 год; Практичні заняття: Денна форма – 15 год; Заочна форма – 6 год;
Загальна кількість годин – 150			Самостійна робота: денна форма – 105 год; заочна форма – 128 год.
Тижневих годин: 12 год., з них аудиторних - 3 год.			Вид підсумкового контролю - екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Новітня парадигма фіскальної політики»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета курсу «Новітня парадигма фіскальної політики» - сприяти підготовці кваліфікованих фахівців, що володіють системою знань з теорії та практики оподаткування і фіскальної політики.

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами знань з теорії та практики оподаткування і фіскальної політики; засвоєння навиків практичної роботи у сфері оподаткування як платників податків, так і працівників органів Державної податкової служби України.

Дисципліна дозволяє: виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері фіскальної політики та фіскальної консолідації, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності; застосовувати сучасні інструменти і методи фіскальної політики та фіскальної консолідації у контексті усього комплексу сучасних знань щодо фінансів, банківської справи та страхування; критично оцінювати явища та події, здійснювати рефлексію своєї професійної діяльності.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни «Новітня парадигма фіскальної політики» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із дисциплін «Філософія науки», «Методологія та організація наукових досліджень», «Емпіричні методи у наукових дослідженнях» та цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

1) здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері фіскальної політики, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

2.4. Результати навчання

Вивчення дисципліни передбачає отримання таких результатів:

1) вміння застосовувати сучасні інструменти і методи фіскальної політики у контексті усього комплексу сучасних знань щодо фінансів, банківської справи та страхування.

3. Програма дисципліни «Новітня парадигма фіскальної політики»

Змістовий модуль 1. Наукове обґрунтування та здійснення фіскальної політики

Тема 1. Наукова парадигма фіскальної політики.

Загальний зміст категорії “фіскальна політика”. Відмінності “фіскальної політики” від інших економічних категорій. Соціально-економічний зміст фіскальної політики. Інструменти фіскальної політики. Види фіскальної політики.

Наукові теорії фіскальної політики. Класична доктрина. Наукові погляди А.Сміта, Д.Рікардо та інших представників класицизму. Маржиналістська (неокласична) фіскальна думка. Представники маржиналізму та їх наукові узагальнення.

Кейнсіанська теорія фіскального адміністрування. Схильність до споживання та заощаджень. Концепція ефективного попиту, та “вбудовані механізми гнучкості”.

Монетаристська економічна школа. Фрідман та його економічні погляди. Неоконсерватизм, його розвиток; сучасні погляди у фіскальній науці.

Особливості проведення фіскальної політики України.

Література: 1, 2, 5, 13, 15, 17, 21

Тема 2. Фіскальна політика як інститут держави.

Психологічні аспекти при проведенні фіскальної політики. Типи психологічної поведінки платників. Види поведінки платників у країн з низьким та високим рівнем споживання.

Проблеми та можливості легалізації доходів громадян. Форми психологічної реакції на фіскальні дії громадян.

Відмінності регіональної та загальнодержавної фіскальних політик. Ресурсна диференціація регіонів як фактор напрямку фіскальних дій. Інтеграційні процеси регіонів.

Особливості прийняття фіскальних рішень у вільних економічних зонах.

Ефективність фіскальної політики. Рівні ефективності. Вирішення конкретних загальнодержавних цілей у контексті фіскальної ефективності.

Література: 1, 2, 5, 13, 15, 21, 24, 29

Тема 3. Напрямки і форми фіскальної політики.

Форми фіскальної політики. Дискреційна фіскальна політики, зарубіжні та вітчизняні трактування. Види дискреційної фіскальної політики. Прагматика стимулюючої та стримувальної політик. Використання інструментів різних видів дискреційної фіскальної політики.

Недискреційна (автоматична) політика. Вмонтовані стабілізатори, їх види. Податки

у ролі вмонтованих стабілізаторів. Види трансфертів, державних витрат – вмонтованих стабілізаторів.

Дієвість вмонтованих стабілізаторів на різних фазах економічних циклів.

Література: 5, 4, 10,15, 18, 21

Тема 4. Державні витрати та трансфертні платежі.

Соціально – економічний зміст державних витрат. Порівняльна характеристика витрат держави та бюджетних витрат. Структура витрат бюджетів України.

Класифікаційні ознаки державних витрат та їх характеристика. Поточні видатки і видатки розвитку. Функціональна класифікація.

Функціонування інструменту “державних витрат” на різних стадіях економічного розвитку. Зміна попиту та пропозиції, ринкової кон’юнктури за допомогою державних витрат.

Державні закупівлі у складі державних витрат. Механізм їх функціонування. Поняття державних контрактів та державних замовлень. Тендери, їх сутність та порядок проведення. Їх роль у виконанні фіскальних завдань держави та ринковому регулюванні. Ефективність державних закупівель.

Економічний зміст трансфертних платежів. Види трансфертів. Порівняльна характеристика функціонування трансфертних платежів в системі інструментів фіскальної політики.

Трансфертні платежі в бюджетній системі України. Трансфертне регулювання бюджетів.

Література: 5, 8, 13, 15, 18, 20

Змістовий модуль 2. Податковий інструментарій фіскальної політики. Проблематика здійснення фіскальної політики

Тема 5. Податковий інструментарій фіскальної політики та проблематика його ефективного застосування

Поняття фіскального вибору. Види системних підходів стосовно обґрунтування фіскального вибору. Представники системних підходів. Фіскальний вибір в сучасній ринковій економіці.

Система критеріїв фіскальної політики. Зміст критеріїв. Критерій фіскальної достатності, економічної ефективності, соціальної справедливості. Оптимізація державних рішень за допомогою системи критеріїв. Стабільність та гнучкість фіскальної політики.

Наукові принципи побудови податкової системи. Принцип платоспроможності. Прогресивна та пропорційна шкала оподаткування. Ціни по Ліндалю. Адміністративна зручність. Горизонтальна та вертикальна рівність в оподаткуванні. Діаграма Лоренца та коефіцієнт Джінні. Визначення визначальної бази. Планування видатків та доходів бюджетів. Етапи здійснення

Політика оптимального оподаткування. Крива Лаффера. Ухилення від оподаткування та проблема тіньової економіки. Проблеми та можливості оптимізації податкових надходжень та суспільних благ.

Прагматика взаємозалежності оподаткування та фіскальної політики. Диспропорції взаємозалежності. Тенденції економічного зростання: запланований та реальний стан. Взаємозалежність між доходами громадян та загальнодержавним економічним зростанням.

Проблеми адміністрування податків в Україні. Диспропорції у формуванні загального та спеціального фондів бюджетів. Номінальна та реальна дефіцитність бюджетів України. Прагматика функціонального фінансування бюджетних призначень: проблеми та можливості оптимізації.

Література: 1, 10, 13, 15, 28, 22

Тема 6. Податкове регулювання у нових економічних умовах

Податкова система її формування та регулювання. Ланки податкової системи. Суб’єкти податкового регулювання. Права та обов’язки суб’єктів. Органи державного управління залучені до податкового регулювання.

Інституції оподаткування, їх види. Сфера дії інституцій. Система оподаткування України. Принципи побудови системи оподаткування. Загальнодержавні та місцеві податки і податкові платежі. Правове забезпечення роботи по їх адмініструванню.

Прагматика вітчизняного податкового регулювання.

Оптимізаційні моделі трансформації податкового регулювання та збалансування фіскальної та розподільчо-регулюючої функцій податків.

Література: 15, 16, 19, 22, 30, 28

Тема 7. Проблематика фіскальної політики та взаємозв'язок з борговими фінансами

Лаги функціонування фіскальної політики. Лаг розпізнавання, адміністративний лаг та лаг функціонування.

Політичні проблеми при проведенні фіскальної політики. Політичні позиції стосовно інструменту податків. Політичні тенденції у сфері формування та фінансування державних витрат та трансфертних платежів. Вплив політичного фактору на різних стадіях економічного розвитку. Ефект витіснення при використанні інструментів фіскальної політики.

Література: 5, 14, 19, 21, 26, 27

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Новітня парадигма фіскальної політики» денна (заочна) форма навчання

	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Наукове обґрунтування та здійснення фіскальної політики		
Тема 1. Наукова парадигма фіскальної політики.	4/1 (2/0)	15(28)
Тема 2. Фіскальна політика як інститут держави.	4/1(2/1)	15(20)
Тема 3. Напрямки і форми фіскальної політики.	4/1(2/1)	15(15)
Тема 4. Державні витрати та трансфертні платежі.	4/3(2/1)	15(15)
Змістовий модуль 2. Податковий інструментарій фіскальної політики. Проблематика здійснення фіскальної політики		
Тема 5. Податковий інструментарій фіскальної політики та проблематика його ефективного застосування	4/4(2/1)	15(15)
Тема 6. Податкове регулювання у нових економічних умовах	6/4(4/1)	15(15)
Тема 7. Проблематика фіскальної політики та взаємозв'язок з борговими фінансами	4/1(2/1)	15(20)
Разом	30/15(16/6)	105(128)

5. Самостійна робота.

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1.	Державні закупки як важлива складова державних витрат.	3(3)
2.	Дефіцити бюджетів та наслідки їх існування.	3(3)
3.	Дефляційна та рефляційна політики: сутність, умови та напрямки застосування.	3(3)
4.	Диференціація поглядів наукових шкіл стосовно методології та напрямків реалізації фіскальної політики держави.	3(3)
5.	Еволюція державних витрат у світовому господарстві.	3(3)
6.	Еволюція поведінки індивіда при сплаті податків.	3(3)
7.	Еволюція та аналіз трансфертного регулювання в Україні.	3(3)
8.	Еволюція фіскальної політики: зарубіжний та вітчизняний аспект.	3(3)
9.	Зарубіжний контекст політики трансфертного регулювання.	3(3)
10.	Інструменти фіскальної політики та їх роль у досягненні загальнодержавних завдань.	3(8)
11.	Механізми оцінки ефективності та важливості реалізації фіскальної політики.	3(3)
12.	Моделі керівництва фіскальним процесом на прикладі фіскальних органів зарубіжних країн.	3(3)
13.	Можливості використання податкових стабілізаторів та трансфертних стабілізаторів в українській економіці.	3(3)
14.	Можливості використання стимулюючої дискреційної політики в вітчизняних умовах.	3(3)
15.	Наукова парадигма соціально-економічного змісту фіскальної політики.	3(8)
16.	Наукове обґрунтування проблеми фіскального вибору.	3(3)
17.	Оподаткування в Україні: тенденції та проблеми розвитку.	3(3)
18.	Органи державної влади – учасники фіскального процесу.	3(3)
19.	Основні контролюючі органи у зарубіжних країнах: функції, обов'язки, повноваження та завдання.	3(3)
20.	Основні позиції взаємодії державного боргу та фіскальної політики.	3(3)
21.	Особливості політичного впливу на фіскальні рішення в Україні.	3(3)
22.	Особливості реалізації фіскальної політики у реаліях сьогодення.	3(6)
23.	Оцінка вітчизняного використання критеріїв фіскальної політики.	3(3)
24.	Платники податків та їх роль у виконанні загальнодержавних функцій.	3(3)
25.	Платоспроможність в Україні як фактор соціально-економічного добробуту.	3(3)
26.	Податки як важливий інструмент фіскального регулювання: умови застосування та результати впливу на економіку та суспільство.	3(3)
27.	Політика автоматичних стабілізаторів.	3(3)
28.	Порівняльний аналіз використання автоматичних стабілізаторів у вітчизняній та зарубіжній практиці.	3(3)
29.	Проблематика реалізації фіскальної політики у наукових поглядах та працях.	3(3)
30.	Проблеми використання інструментів фіскальної політики в Україні.	3(3)
31.	Психологія поведінки у суспільстві в умовах існування фіску.	3(3)
32.	Регіональна фіскальна політика: необхідність та соціально-економічна роль.	3(8)

33.	Роль державних витрат як інструменту фіскальної політики України.	3(3)
34.	Роль регіонів у виконанні загальнодержавних завдань фіскальної політики.	3(3)
35.	Тіньова економіка та її оцінка з позиції вітчизняних реалій.	3(8)
Разом:		105(128)

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Новітня парадигма фіскальної політики» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- екзамен.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Новітня парадигма фіскальної політики» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-7
2.	Електронний варіант презентацій	1-7
3.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Андрущенко В.Л., Федосов В.М., Суторміна В.М.. Держава-податки-бізнес. К: Либідь.1992.
2. Дулік Т. О. Фіскальна політика в Україні в сучасних умовах та засоби її проведення *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1. С. 173-186
3. Копич Р. Фіскальна політика країн Єврозони: засадничі тенденції. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2019- Вип. 46. С. 320-329.

4. Крисоватий А. І. та ін. Регіональна фіскальна політика: теоретичні засади та практичні доміанти реалізації в Україні: монографія. Терноп. нац. екон. ун-т. Т. : ТНЕУ, 2012. С.377-401.
5. Крисоватий А., Луцик А. Податки і фіскальна політика: навч. посіб.-Тернопіль: Підручники і посібники, 2003 . 312с.
6. Луцик А. Діалектика взаємозв'язку фіскальної політики та сталого суспільного розвитку. *Економічний дискурс*. 2018. № 4. С. 105-113.
7. Луцик, А., Синютка, Н. Податковий інструментарій фіскальної політики в умовах діджиталізації фіскального простору. *Світ фінансів*. 2019. Вип. 1. С. 87-97.
8. Носіков Д. М. Фіскальна політика держави: теоретико-правовий аспект. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 31. С. 178-192.
9. Синютка Н. Г. Фіскальна і боргова політика українських муніципалітетів: зміна пріоритетів. *Бізнес Інформ*. 2015. № 4. С. 255-262.
10. Соколовська А. М. Фіскальна політика в Україні та її макроекономічні наслідки. *Фінанси України*. 2014. № 11.С.17-32.
11. Acosta-Ormaechea, S., Yoo, J. (2012). Tax Composition and Growth: A Broad Cross-Country Perspective. Working Paper No. WP/12/257. International Monetary Fund.
12. Arnold, J. et al. (2011). Tax Policy For Economic Recovery and Growth. *The Economic Journal*, 121: 59–80
13. Blinder, Alan, J. (2006). The case against the case against discretionary fiscal policy. In *The macroeconomics of fiscal policy*. Cambridge: MIT Press.
14. Buchanan, J.M. (1999). *Public Finance in Democratic Process: Fiscal Institutions and Individual Choice*. Liberty Fund.
15. Chugunov I. Ya. Fiscal policy for economic development. *Scientific bulletin of Polissia*. № 1 (13), P. 1, 2018. 54-61.
16. *Fiscal Policy And Economic Growth*. (2007). Lessons for Eastern Europe and Central Asia. Edited by Cheryl Gray, Tracey Lane, Aristomene Varoudakis. World Bank Publications, The World Bank, number 6883
17. Hnydiuk I. V. Fiscal policy as the tool of macroeconomic regulation. *Scientific bulletin of Polissia* № 1 (13), P. 2, 2018. 107-112
18. Hyman D. N. (2011) *Public Finance: A Contemporary Application of Theory to Policy*. Chicago : The Dryden Press,. 689 p.
19. Kotlan, I., Machova, Z. (2013b). The Impact of the Tax Burden on the Living Standard in OECD Countries. *Ekonomicky casopis*, 61(9): 951–962.
20. Mabry R., Ulbrich H. 1989. *Introduction to economic principles*. New York: McGraw Hill Company,.
21. Machova Z. Do taxes matter for long-run growth? Still an actual problem of fiscal policy Actual problems of economics. № 7. 2014. P. 418-428.
22. McConnel C., Brue S.I. 1990. *Economics: Principles, problems, and policies*. – 11th ed. – New York: McGraw Hill Publishing Company.
23. Obradovic S. Empirical analysis of cyclical characteristics of fiscal policy in member countries of European economic and monetary union. *Actual problems of economics*. № 7. 2012. P. 440-450
24. Pantelyeyev V. Analysis of government shutdown as a composition of state's fiscal policy. *Technology audit and production reserves*. № 3/4(47), 2019. 40-44.
25. Pasichniy M. Empirical study of the fiscal policy impact on economic growth. *Problems and perspectives in management*. 2017. Vol. 15, Iss. 3(contin.2). 316-322
26. Samuelson P.A., Nordhause W.D. 1990. *Macroeconomics*. 13th ed. New York: McGraw Hill Company,.
27. Seidman, Laurence S. 2003. *Automatic fiscal policies to combat recessions*. Armonk, NY: M.E. Sharpe
28. Vdovychenko A. Fiscal Policy Reaction Function and Sustainability of Fiscal Policy in Ukraine *Visnyk of the National Bank of Ukraine*. 2017. № 240. 22-35
29. Vdovychenko A. How Does Fiscal Policy A-ect GDP and Inflation in Ukraine? *Visnyk of the National Bank of Ukraine*. 2018- № 244. 25-43

30. Vdovychenko Artem Discretionary component of fiscal policy in Ukraine. Journal of european economy. 2013. Vol. 12, № 2. 159-171